

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GAZİANTEP İLİ ŞAHİNBEY İLÇESİ
PAPILIONOIDEA ve HESPERIOIDEA (LEPIDOPTERA)
FAUNASI ve EKOLOJİSİ

AHMET YÖRGÜÇ

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY
HAZİRAN - 2022

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GAZİANTEP İLİ ŞAHİNBEY İLÇESİ
PAPILIONOIDEA ve HESPERIOIDEA (LEPIDOPTERA)
FAUNASI ve EKOLOJİSİ

Ahmet YÖRGÜÇ
ORCID:0000-0002-7574-4384

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Erol ATAY
ORCID: 0000-0002-5274-1025

HATAY
HAZİRAN - 2022

30/06/2022

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içerisinde mevcut olan bütün bilgiler etik ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulmuştur. Yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tez çalışmamda bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz olarak atıfta bulunduğumu ve tez üzerinde Yükseköğretim Kurulu tarafından hiçbir değişiklik yapılamayacağı için tezin elektronik ortamda incelendiğinde asıl nüsha ile aynı olması sorumluluğunun tarafıma ait olduğunu beyan ederim.

Ahmet YÖRGÜÇ

ÖZET

GAZİANTEP İLİ ŞAHİNBEY İLÇESİ PAPILIONOIDEA ve HESPERIOIDEA (LEPIDOPTERA) FAUNASI ve EKOLOJİSİ

Bu çalışma Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde bulunan gündüz kelebeği türlerinin tespit edilmesi, türlerin dağılımları, yaşam alanlarının (habitatlarının) belirlenmesi ve yaşamlarını olumsuz etkileyen durumların araştırılması amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2021-2022 yılları arasında yapılmıştır.

Gaziantep ili Şahinbey ilçesi sınırları içerisindeki farklı yaşam alanlarında (habitat) dört mevsim boyunca yapılan arazi çalışmaları neticesinde 6 familyaya ait 56 kelebek türü belirlenmiştir. Bu sayı, Türkiye'deki kelebek türü sayısının yaklaşık %15'idir. Tespit edilen familyalar ve tür sayıları sırasıyla şöyledir: *Papilionidae* (6), *Pieridae* (11), *Lycaenidae* (15), *Nymphalidae* (9), *Satyridae* (5), *Hesperiidae* (10).

Yapılan arazi çalışmaları neticesinde Şahinbey ilçesinde bulunan kelebek türlerinin fotoğrafları çekilmiş, bulundukları yaşam alanlarının (habitatlarının) özellikleri incelenmiş ve kelebek yoğunlukları ile ilgili bilgiler kayıt altına alınmıştır. Toplamda 60 gün arazi çalışması gerçekleştirilmiştir.

Yapılan çalışmada, kelebeklerin yaşam alanlarını tehdit eden bazı faktörler nedeniyle kelebeklerin yaşamlarının tehdit altında olduğu görülmüştür. Gaziantep ili sanayileşme bakımından Türkiye'nin ilk beş şehri içerisinde yer almaktadır. Sanayi şehri olması nedeniyle çok yoğun yaşanan hava kirliliği kelebek türleri üzerinde olumsuz bir etki oluşturmakta ve türlerin yayılımını sınırlamaktadır. Ayrıca miras paylaşımı gibi nedenlerle tarım arazilerinin azalması, aşırı otlatma vb. nedenlerle de kelebek türleri üzerinde olumsuz bir durum oluşmaktadır. Gaziantep ve çevre illerde yapılacak çalışmalar ile kelebek türleri üzerindeki olumsuz etkiler azaltılarak, biyolojik çeşitliliğin ve zenginliğin korunması ve gelecek nesillere aktarılması sağlanmalıdır.

2022, 73 sayfa

Anahtar Kelimeler: Papilionidae, Lycaenidae, Nymphalidae, Satyridae, Hesperidae.

ABSTRACT

GAZIANTEP PROVINCE ŞAHINBEY DISTRICT PAPILIONOIDEA and HESPERIOIDEA (LEPIDOPTERA) FAUNA and ECOLOGY

This study was implemented in order to determine the daytime butterfly species in Şahinbey district of Gaziantep province, the distribution, the habitats of those and to investigate the cases affecting their lives negatively. The study was held between 2021-2022 years.

At the end of the field studies which were carried out in different habitats within the borders of Şahinbey district during four seasons 56 butterfly species belonging to 6 families were determined. This number is approximately 15 % of the total butterfly species in Türkiye. Identified families and species numbers are as follows: *Papilionidae* (6), *Pieridae* (11), *Lycaenidae* (15), *Nymphalidae* (9), *Satyridae* (5), *Hesperiidae* (10).

As a result of the field studies the photographs of the butterfly species were taken, the characteristics of their habitats were examined and the information about the butterfly densities were recorded in Şahinbey. A total of 60 days of field work was performed.

It came into view in the study that the lives of butterflies are under threat due to some factors threatening their habitats. Gaziantep province is one of the first five cities of Türkiye in terms of industrialization. Because of being an industrial city the intense air pollution has a negative effect on butterfly species and limits the spread of the species. In addition, due to the reasons such as overgrazing, reduction of agricultural lands because of inheritance sharing etc. negative effects occur on butterfly species. Via the studies to be executed in Gaziantep and surrounding provinces the negative effects on butterflies should be reduced and the biological diversity, the richness should be protected and transferred to future generations.

2022, 73 pages

Key Words: Papilionidae, Lycaenidae, Nymphalidae, Satyridae, Hesperidae,

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince sahip olduğu bilgi birikimini ve tecrübesini benimle paylaşan, çalışmalarına yol gösteren, tez konusunun belirlenmesinde, araştırılmasında ve yazımında hiçbir yardımı esirgemeyen, güler yüzlülüğü ve mütevazılığı ile insanın çalışma azmini yükselten çok kıymetli, saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Erol ATAY'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez konum olan birbirinden güzel kelebekleri yıllarca uzaktan hayranlıkla izledim. Bu çalışma sayesinde aslında kelebeklerin iç dünyasına ait hiçbir şey bilmediğimi fark ettim. Danışman öğretmenimin yardımı ile kelebek gözlemciliği ve saha çalışmaları neticesinde azda olsa kelebekleri tanıma şansım oldu. Bunun içinde sayın Prof. Dr. Erol ATAY'a çok teşekkür ederim.

Arazi çalışmalarında bazı kelebek fotoğraflarını benimle paylaşan, tez çalışmam esnasında ve tez yazımı sürecinde desteklerini benden esirgemeyen Biyolog Mehmet GÜL'e ve aynı okulda görev yaptığım okulumuz rehber öğretmeni Sümeyye KOÇ'a bana vermiş oldukları destek ve yardımları için teşekkürlerimi sunarım.

Kelebeklerin incelenmesi sürecinde bana sundukları imkânlar için Gaziantep Hayvanat Bahçesi ve Botanik Bahçesi yetkililerine de çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VI
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
1. GİRİŞ.....	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	6
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	7
3.1. Arazi Çalışmaları.....	7
3.2. Tür Tespit Çalışmaları.....	7
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	8
4.1. Üstfamilya Papilionidae	8
4.1.1. Familya Papilionidae	8
4.1.1.1 <i>Zerynthia deyrollei</i> (Step Fisto Kelebeği) (Oberthür, 1869).....	9
4.1.1.2 <i>Zerynthia cerisyi</i> (Orman Fisto Kelebeği) (Godart, 1822).....	10
4.1.1.3 <i>Archon apollinus</i> (Yalancı Apollo) (Herbit, 1789).....	11
4.1.1.4 <i>Parnassius mnemosyne</i> (Dumanlı Apollo) (Linnaeus, 1758)	12
4.1.1.5 <i>Iphiclides podalirius</i> (Erik Kırlangıçkuyruk) (Linnaeus, 1758)	13
4.1.1.6 <i>Papilio machaon</i> (Kırlangıçkuyruk) (Linnaeus, 1758).....	14
4.1.2. Familya Pieridae	15
4.1.2.1 <i>Aporia crataegi</i> (Alıç Kelebeği) (Linnaeus, 1758).....	16
4.1.2.2 <i>Leptidea sinapis</i> (Narin Ormanbeyazı) (Linnaeus, 1758).....	17
4.1.2.3 <i>Pieris rapae</i> (Küçük Beyazmelek) (Linnaeus, 1758).....	18
4.1.2.4 <i>Pieris pseudorapae</i> (Yalancı Beyazmelek) (Verity, 1908).....	19
4.1.2.5 <i>Pieris brassicae</i> (Büyük Beyazmelek) (Linnaeus, 1758).....	20
4.1.2.6 <i>Pontia edusa</i> (Yeni Benekli Melek) (Fabricus, 1777)	21
4.1.2.7 <i>Anthocharis cardamines</i> (Turuncu Süslü Kelebek) (Linnaeus, 1758).....	22
4.1.2.8 <i>Euchloe belemia</i> (Akdeniz Öyklosu) (Esper, 1800)	23
4.1.2.9 <i>Euchloe ausonia</i> (Dağ Öyklosu) (Hübner, 1805)	24
4.1.2.10 <i>Colias crocea</i> (Sarı Azamet) (Fourcroy, 1785).....	25
4.1.2.11 <i>Gonepteryx cleopatra</i> (Kloepatra) (Linnaeus, 1767).....	26
4.1.3. Familya Lycaenidae.....	27
4.1.3.1 <i>Cigaritis acamas</i> (Şeytancık) (Klug, 1834)	28
4.1.3.2 <i>Cigaritis cilissa</i> (Akdeniz Şeytancığı) (Lederer, 1861).....	29
4.1.3.3 <i>Lycaena phlaeas</i> (Benekli Bakır Kelebeği) (Linnaeus, 1761)	30
4.1.3.4 <i>Lycaena tityrus</i> (İsli Bakır Kelebeği) (Poda, 1761)	31
4.1.3.5 <i>Lycaena alciphron</i> (Mor Bakır Kelebeği) (Rottemburg, 1775)	32
4.1.3.6 <i>Lycaena thersamon</i> (Küçük Ateş Kelebeği) (Esper, 1784)	33
4.1.3.7 <i>Satyrium ilicis</i> (Büyük Sevbeni) (Esper, 1779)	34
4.1.3.8 <i>Satyrium spini</i> (Güzel Sevbeni) (Fabricus, 1787).....	35
4.1.3.9 <i>Lampides boeticus</i> (Lampides) (Hübner, 1819).....	36
4.1.3.10 <i>Leptotes pirithous</i> (Mavi Zebra) (Linnaeus, 1767).....	37
4.1.3.11 <i>Tarucus balkanicus</i> (Balkan Kaplanı) (Freyer, 1844).....	38
4.1.3.12 <i>Chilades trochylus</i> (Mücevher Kelebeği) (Freyer, 1843)	39

4.1.3.13	<i>Glaucopsyche alexis</i> (Karagözmavisi) (Poda, 1761)	40
4.1.3.14	<i>Polyommatus amandus</i> (Çokgözlü Amanda) (Schneider, 1792)	41
4.1.3.15	<i>Polyommatus icarus</i> (Çokgözlü Mavi) (Rottemburg, 1775).....	42
4.1.4.	Familya Nymphalidae	43
4.1.4.1	<i>Limenitis reducta</i> (Akdeniz Hanımeli Kelebeği) (Staudinger, 1901) ...	44
4.1.4.2	<i>Vanessa atalanta</i> (Atalanta) (Linnaeus, 1758)	45
4.1.4.3	<i>Vanessa cardui</i> (Diken Kelebeği) (Linnaeus, 1758).....	46
4.1.4.4	<i>Polygonia c-album</i> (Yırtık Pırtık) (Linnaeus, 1758).....	47
4.1.4.5	<i>Melitaea cinxia</i> (İparhan) (Linnaeus, 1758).....	48
4.1.4.6	<i>Melitaea collina</i> (Hataylı İparhan) (Lederer, 1861).....	49
4.1.4.7	<i>Melitaea didyma</i> (Benekli İparhan) (Esper, 1778).....	50
4.1.4.8	<i>Argynnis pandora</i> (Bahadır) (Denis & Schiffermüller, 1775)	51
4.1.4.9	<i>Issoria lathonia</i> (İspanyol Kraliçesi) (Linnaeus, 1758)	52
4.1.5.	Familya Satyridae	53
4.1.5.1	<i>Lasiommata megera</i> (Küçük Esmerboncuk) (Linnaeus, 1767)	54
4.1.5.2	<i>Lasiommata maera</i> (Esmer Boncuk) (Linnaeus, 1758)	55
4.1.5.3	<i>Maniola telmessia</i> (Doğu Çayır Esmeri) (Zeller, 1847)	56
4.1.5.4	<i>Hyponerphele lupina</i> (Esmer Peri) (Costa, 1836)	57
4.1.5.5	<i>Brintesia circe</i> (Karamurat) (Fabricius, 1775).....	58
4.2.	Üstfamilya Hesperidae	59
4.2.1.	Familya Hesperidae	59
4.2.1.1	<i>Erynnis tages</i> (Paslı Zıpzip) (Linnaeus, 1758).....	60
4.2.1.2	<i>Carcharodus alceae</i> (Hatmi Zıpzip) (Esper, 1780)	61
4.2.1.3	<i>Carcharodus orientalis</i> (Şark Zıpzipı) (Reverdin, 1913)	62
4.2.1.4	<i>Spialia orbifer</i> (Kızıl Zıpzip) (Hübner, 1823).....	63
4.2.1.5	<i>Muschampia nomas</i> (Suriye Zıpzipı) (Hübner, 1802)	64
4.2.1.6	<i>Pyrgus serratulae</i> (Zeytuni Zıpzip) (Rambur, 1839).....	65
4.2.1.7	<i>Pyrgus melotis</i> (Ege Zıpzipı) (Duponchel, 1834)	66
4.2.1.8	<i>Gegenes pumilio</i> (Cüce Zıpzip) (Hoffmannsegg, 1804)	67
4.2.1.9	<i>Thymelicus sylvestris</i> (Sarıantenli Zıpzip) (Poda, 1761).....	68
4.2.1.10	<i>Thymelicus hyrax</i> (Levantin Zıpzipı) (Lederer, 1861)	69
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	70
	KAYNAKLAR	72
	ÖZGEÇMİŞ	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Kelebeğin Topografyası (Gül, 2019: 18).....	3
Şekil 1.2. Kelebeğin Kanat Üstü Tanı Kriterleri (Gül, 2019: 18).....	4
Şekil 1.3. Ön ve Arka Kanat Topografyası (Gül, 2019: 19).....	4
Şekil 4.1. <i>Zerynthia deyrollei</i> (Step Fisto Kelebeği).....	9
Şekil 4.2. <i>Zerynthia cerisyi</i> (Orman Fisto Kelebeği).....	10
Şekil 4.3. <i>Archon apollinus</i> (Yalancı Apollo).....	11
Şekil 4.4. <i>Parnassius mnemosyne</i> (Dumanlı Apollo) (Gül, 2019).....	12
Şekil 4.5. <i>Iphiclides podalirius</i> (Erik Kırlangıçkuyruk).....	13
Şekil 4.6. <i>Papilio machaon</i> (Kırlangıçkuyruk).....	14
Şekil 4.7. <i>Aporia crataegi</i> (Alıç Kelebeği).....	16
Şekil 4.8. <i>Leptidea sinapis</i> (Narin Ormanbeyazı).....	17
Şekil 4.9. <i>Pieris rapae</i> (Küçük Beyazmelek).....	18
Şekil 4.10. <i>Pieris pseudorapae</i> (Yalancı Beyazmelek) (Gül, 2019).....	19
Şekil 4.11. <i>Pieris brassicae</i> (Büyük Beyazmelek) (Gül, 2019).....	20
Şekil 4.12. <i>Pontia edusa</i> (Yeni Benekli Melek) (Gül, 2019).....	21
Şekil 4.13. <i>Anthocharis cardamines</i> (Turuncu Süslü Kelebek).....	22
Şekil 4.14. <i>Euchloe belemia</i> (Akdeniz Öyklosu).....	23
Şekil 4.15. <i>Euchloe ausonia</i> (Dağ Öyklosu).....	24
Şekil 4.16. <i>Colias crocea</i> (Sarı Azamet).....	25
Şekil 4.17. <i>Gonepteryx cleopatra</i> (Kloepatra).....	26
Şekil 4.18. <i>Cigaritis acamas</i> (Şeytancık).....	28
Şekil 4.19. <i>Cigaritis cilissa</i> (Akdeniz Şeytancığı) (Gül, 2019).....	29
Şekil 4.20. <i>Lycaena phlaeas</i> (Benekli Bakır Kelebeği).....	30
Şekil 4.21. <i>Lycaena tityrus</i> (İsli Bakır Kelebeği).....	31
Şekil 4.22. <i>Lycaena alciphron</i> (Mor Bakır Kelebeği) (Gül, 2019).....	32
Şekil 4.23. <i>Lycaena thersamon</i> (Küçük Ateş Kelebeği).....	33
Şekil 4.24. <i>Satyrium ilicis</i> (Büyük Sevbeni) (Gül, 2019).....	34
Şekil 4.25. <i>Satyrium spini</i> (Güzel Sevbeni) (Gül, 2019).....	35
Şekil 4.26. <i>Lampides boeticus</i> (Lampides).....	36
Şekil 4.27. <i>Leptotes pirithous</i> (Mavi Zebra).....	37
Şekil 4.28. <i>Tarucus balkanicus</i> (Balkan Kaplanı) (Gül, 2019).....	38
Şekil 4.29. <i>Chilades trochylus</i> (Mücevher Kelebeği).....	39
Şekil 4.30. <i>Glaucopsyche alexis</i> (Karagözmavisi).....	40
Şekil 4.31. <i>Polyommatus amandus</i> (Çokgözlü Âmanda) (Gül, 2019).....	41
Şekil 4.32. <i>Polyommatus icarus</i> (Çokgözlü Mavi).....	42
Şekil 4.33. <i>Limenitis reducta</i> (Akdeniz Hanımeli Kelebeği).....	44
Şekil 4.34. <i>Vanessa atalanta</i> (Atalanta).....	45
Şekil 4.35. <i>Vanessa cardui</i> (Diken Kelebeği).....	46
Şekil 4.36. <i>Polygonia c-album</i> (Yırtık Pırtık) (Gül, 2019).....	47
Şekil 4.37. <i>Melitaea cinxia</i> (İparhan).....	48
Şekil 4.38. <i>Melitaea collina</i> (Hataylı İparhan) (Gül, 2019).....	49
Şekil 4.39. <i>Melitaea didyma</i> (Benekli İparhan).....	50
Şekil 4.40. <i>Argynnis pandora</i> (Bahadır).....	51
Şekil 4.41. <i>Issoria lathonia</i> (İspanyol Kraliçesi).....	52
Şekil 4.42. <i>Lasiommata megera</i> (Küçük Esmerboncuk).....	54
Şekil 4.43. <i>Lasiommata maera</i> (Esmer Boncuk).....	55

Şekil 4.44. <i>Maniola telmessia</i> (Doğu Çayır Esmeri)	56
Şekil 4.45. <i>Hyponephele lupina</i> (Esmer Peri)	57
Şekil 4.46. <i>Brintesia circe</i> (Karamurat)	58
Şekil 4.47. <i>Erynnis tages</i> (Pashlı Zıpızıp) (Gül, 2019).	60
Şekil 4.48. <i>Carcharodus alceae</i> (Hatmi Zıpızıp)	61
Şekil 4.49. <i>Carcharodus orientalis</i> (Şark Zıpızıpı) (Gül, 2019).	62
Şekil 4.50. <i>Spialia orbifer</i> (Kızıl Zıpızıp) (Gül, 2019).	63
Şekil 4.51. <i>Muschampia nomas</i> (Suriye Zıpızıpı) (Gül, 2019).	64
Şekil 4.52. <i>Pyrgus serratulae</i> (Zeytuni Zıpızıp) (Gül, 2019).	65
Şekil 4.53. <i>Pyrgus melotis</i> (Ege Zıpızıpı)	66
Şekil 4.54. <i>Gegenes pumilio</i> (Cüce Zıpızıp)	67
Şekil 4.55. <i>Thymelicus sylvestris</i> (Sarıantenneli Zıpızıp) (Gül, 2019).	68
Şekil 4.56. <i>Thymelicus hyrax</i> (Levanten Zıpızıpı) (Gül, 2019).	69

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

KISALTMALAR

VU	: Duyarlı (Vulnerable)
EN	: Tehlikede (Endangered)
CR	: Kritik (Critically Endangered)
NA	: Uygulanamaz (Not Applicable)
DD	: Yetersiz Verili (Data Deficient)

1. GİRİŞ

Türkiye’de Lepidoptera familyası ile ilgili ilk çalışma, Zeller tarafından başlatılmış ve bu çalışma Noctuidae ve Geometridae familyalarının Türkiye’deki türlerinin belirlenmesinde önemli katkılar sağlamıştır (Okyar ve Aktaç, 2013).

Kelebekler, böceklerin pul kanatlılar veya kelebekler (Lepidoptera) takımının kanatlı fertlerine verilen genel bir addır. Narin yapıları, süzülerek uçmaları ve birbirinden farklı renkte pullarla kaplı kanatları ile doğanın nadide canlılarından. Dünyada 150.000 kadar kelebek türü bilinmektedir. Türkiye’de yaklaşık 377 tür kelebek bulunur. Yani ülkemiz kelebek türleri bakımından oldukça zengindir. Kanada ile Amerika’da toplamda 700 kelebek türü bulunurken Avrupa bölgesinde 500 kelebek türü bulunur. Türkiye’de ise 380’e yakın kelebek türü bulunmaktadır. Bu türlerden 45’i ise endemik türlerdir (Atay ve ark. 2017; Atay ve Cebeci, 2020).

Kelebeklerin baş, göğüs, kanatlar, karın ve bacakların üzeri kiremit gibi diziliş gösteren renkli pullarla örtülüdür. Pullar gerçekte genişlemiş ve yassılaştırmış kıllardır. Bu yapılar en ufak sarsıntıda ve darbelerde hemen dökülürler. Kelebeklerde iki çift olan kanatlar familyalara göre şekil ve büyüklük bakımından farklılıklar gösterirler. Bazı türlerin dişilerinde kanat yoktur. Hortum şeklinde olan ağız emme için özelleştirmiştir. Ağız (haustellum) beslenme haricinde aktif değildir ve başın alt kısmında helezon biçiminde kıvrılır. Tat organı olarak ayaklarının altını kullanırlar ve tat alma işini yapan reseptörler ayakaltına yerleşmiştir.

Kelebekler faaliyet durumlarına göre gece (Heterocera) ve gündüz (Rhopalocera) kelekleri olarak iki alt takıma ayrılırlar. Ağır ve hantal vücuda sahip olan gece kelekleri alaca karanlıkta veya gece uçarlar. Bu keleklerin anten şekilleri değişik yapıda olabilir. Çoğu gece kelebeğinin ince kıl gibi olan antenlerinin ucu sivridir. Bazı türlerde ise antenler tarak görünümündedirler. Gece keleklerinin vücut ve kanat renkleri genellikle mattır. Bu keleklerin çoğu türü hızlı uçar. Bu keleklerin bazı türleri dinlenme esnasında kanatlarını bir çatı gibi vücut üzerinde, bazı türleri vücudunu saracak şekilde ve bazı türleri ise kanatlarını yanlara açarak dururlar.

Gündüz kelekleri olarak biline kelekler gece istirahat edip, sadece gündüz aktiftirler. Gündüz keleklerinin vücutları ince ve hafiftir. Bu keleklerin baş üzerindeki antenlerinin son birkaç seğmendi kaynaşarak topuz şeklini almıştır. Çoğu

gündüz kelebeğinin kanatları göz alıcı renk ve desenlerle kaplıdır. Çoğu gündüz kelebeğinin uçuşları yavaştır. Beslenme veya dinlenme esnasında kanatlarını yukarıya doğru dik tutarlar.

Özellikle alaca karanlıkta ve geceleri aktif olan gece kelebeklerinin işitme ve koku alma duyuları çok iyi gelişmiştir. Bazı türlerin erkekleri, yaklaşık beş km uzaklıktaki dişisinin yaymış olduğu kokuyu (feromon) çok rahat algılayabilirler.

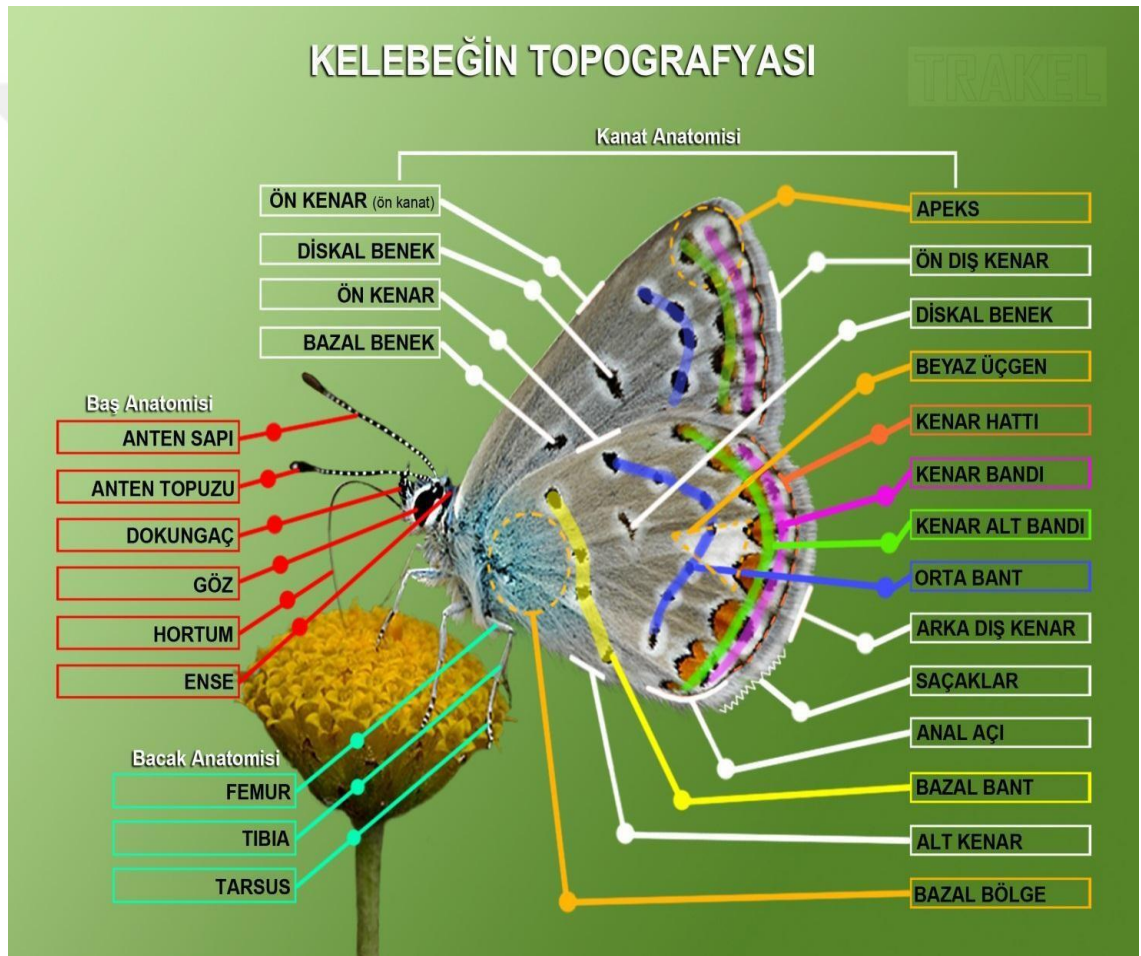
Kelebekler ayrı eşeylidirler ve yumurta ile çoğalırlar. Kelebeklerin yumurtaları türe göre yarım küre, küre, silindir ve iğ gibi değişik şekillerde olabilirler. Türlerine göre dişileri yumurtalarını tek tek veya gruplar halinde larvanın besleneceği konak üzerine yapıştırırlar. Bazı türler yumurtalarını üst üste yapıştırarak kuleler meydana getirir. Bazıları ise yumurtalarını vücutlarından kopardıkları pullarla sararak kapatırlar.

Kelebek larvalarında baş üzerinde üç çift göz ve 2-5 çift karın bacağı bulunur. Ağız ısırmacı çiğneyici tiptedir. Ağızda alt dudağa dökülen ipek salgı bezleri vardır. Hızlı ve çok beslenen tırtıllar, 4-5 kez deri (gömlek) değiştirirler. Normal büyüklüğe ulaştınca bazı türler ipek salgısı ile kendilerine koza örерler, bazı türler ise koza örmeden krizalit şeklinde pupa dönemine geçerler. (Demirsoy, 1992).

Kelebeklerin vücutları baş (cephalo), göğüs (thorax) ve karın (abdomen) olmak üzere üç farklı bölgeden oluşur. Baş üzerinde bir çift bileşik göz ve topuz şeklinde anten, alt tarafta ise ağız parçaları vardır. Kelebekler, emme hortumu (proboscis) ile beslenmesini gerçekleştirir. Beslenme zamanları dışında bu hortum toplu şekilde labial palpler arasında yer alır. Beslenme sırasında hortum besinleri toplamak için uzar, beslenme bitince tekrar eski toplu haline döner. Kelebeklerin göğüs kısmı her birinde birer çift yürüme bacağı bulunan üç segmentten oluşur. Kanatlar, iki çift halinde ikinci ve üçüncü göğüs segmentlerinin yanlarında bulunurlar. Kanatlarda bulunun renkli pullar ve desenler kelebekleri güvelerden ayırmaya olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu renklenme ve desenlemeler kelebek türlerinin ayırımında da kullanılabilmektedir. Karın ise genellikle iç organların bulunduğu vücudun en büyük kısmıdır. Genellikle tüylerle veya pullarla kaplı olan bu kısmın ucunda genital organlar bulunur.

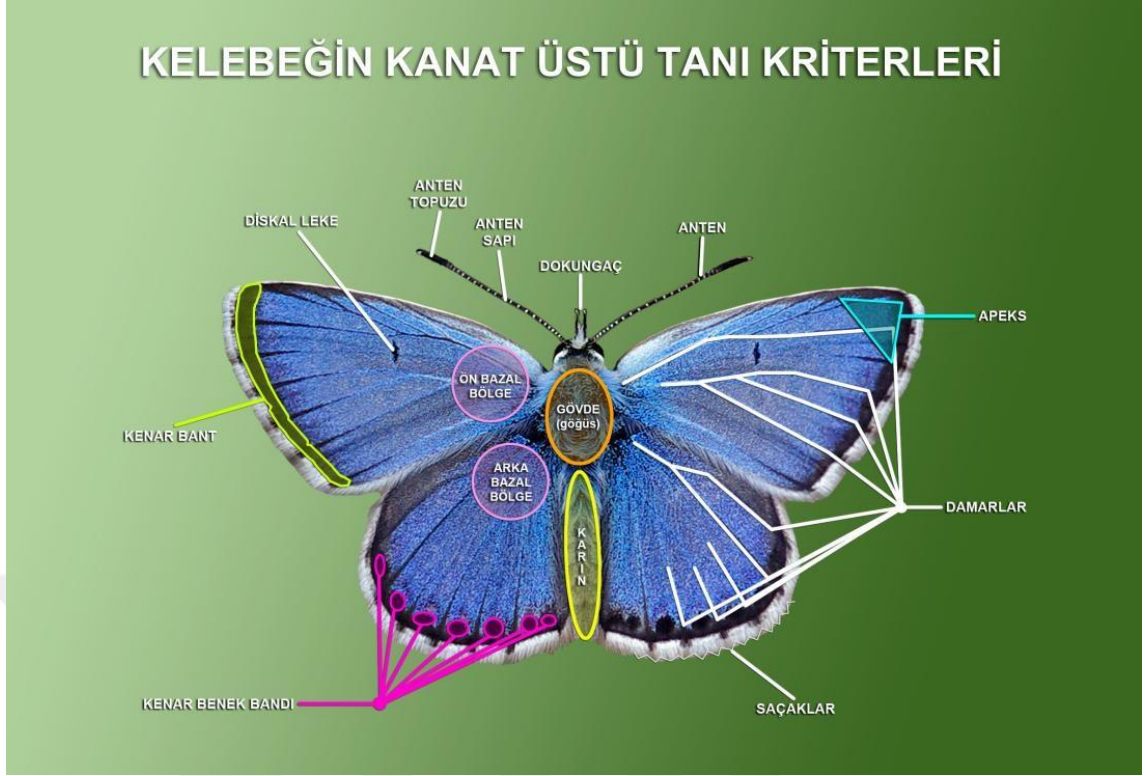
Kelebek gözlemciliği son yıllarda ülkemizde tanınan bilinen bir etkinlik haline gelmiştir. Kelebek gözlemcisi doğa bilinci gelişmiş, kelebeklere ve yaşamlarına ilgi duyan ve bu etkinliği gönüllü yapan kişidir. Herhangi bir mesleğe ya da kuruma bağlı kalmaksızın farklı bölgelerde düzenli veya düzensiz olarak kelebek gözlemleri yaparken

bu gözlem verilerini de kaydederler. Kaydedilen bu veriler kelebek gözlemcileri için oluşturulan çeşitli internet sitelerinde paylaşılır. Bu veriler kelebek türleri, popülasyon yoğunlukları, kelekelerin yayılış alanları ve kelekeleri tehdit eden faktörlerin belirlenmesi konularında katkı sağlamaktadır (Atay ve ark. 2013). Kelekelerin morfolojik özellikleri esas alınarak yapılan bu gözlem çalışmalarında, kelebeğin fotoğraflarının çekilmesi de önemli bir etkidir. Fotoğraflar, kelebeğin her beneklenmesini gösterecek şekilde kanat altı ayrıntılarını ve kanat üstü şekillerini içermelidir. (Gül, 2019).

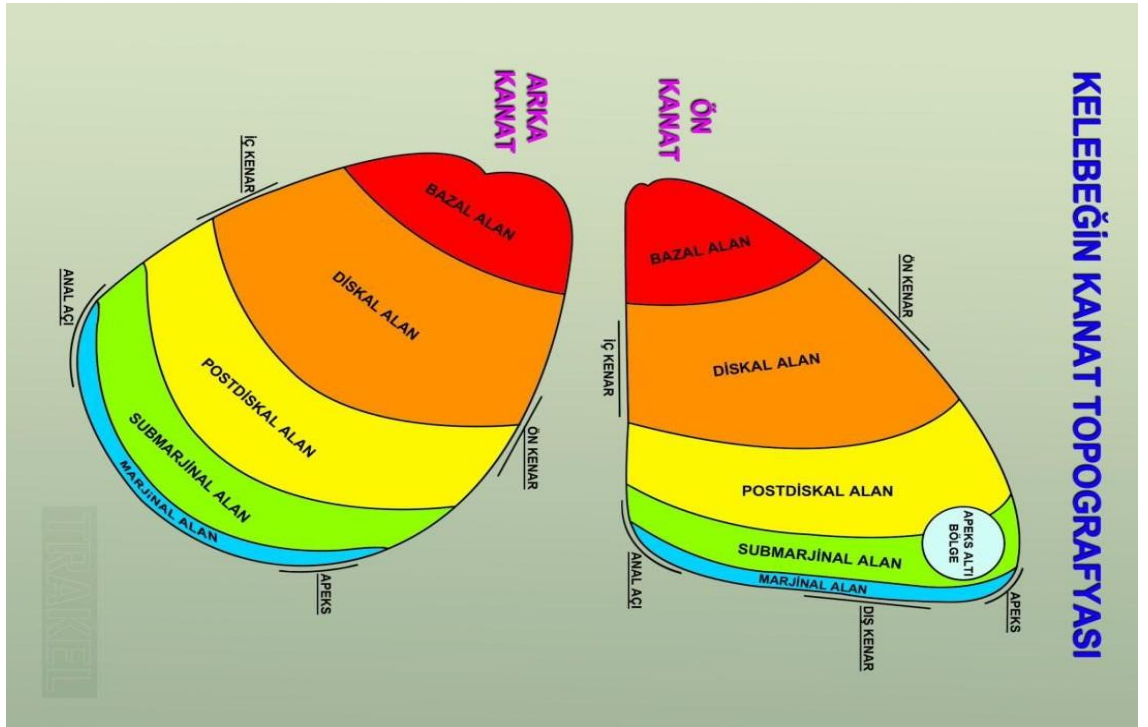

Şekil 1.1. Kelebeğin Topografyası (Gül, 2019: 18).

KELEBEĞİN KANAT ÜSTÜ TANI KRİTERLERİ

Şekil 1.2. Kelebeğin Kanat Üstü Tanı Kriterleri (Gül, 2019: 18).

Şekil 1.3. Ön ve Arka Kanat Topografyası (Gül, 2019: 19).

Koçak ve Kemal (2006, 2007, 2009) uzun yıllar yaptıkları sistematik çalışmalar sonucunda Türkiye *Rhopalocera* tür sayısını 405 olarak göstermiştir. Karaçetin ve ark. (2011) alışmalarında Türkiye’de 381 kelebek türü kaydetmiş ve bu türlerin %9,79’unun “nemli derecede kritik” statüsünde olduğunu ortaya koymuşlardır. Bazı Avrupa lkelerindeki kelebek türü sayılarını kıyaslayan Sözen (2013), Romanya, 179, Sırbistan 193, İsviçre 196, Avusturya 210, Bulgaristan 214, İspanya 221, Yunanistan 229, Fransa 247 ve İtalya 277 kelebek türü olduğunu belirtirken, Türkiye’deki kelebek türü sayısının bu ülkelerdeki kelebek türü sayısından daha fazla olduğuna dikkat çekmiştir. (Sözen, 2013). Avrupa keleklerinin yaklaşık üçte birinin (%31) popülasyonlarında azalma, %4’nde artma ve türlerin yarısından fazlasında ise bir değişme kaydedilmediğini, ülkemizde ise kelebek türlerinin %45’inin endemik olduğunu belirten Sözen (2013), bu türlerin değerini bir kez daha hatırlatmaktadır. Sözen (2013) aynı zamanda Avrupa’daki bazı ülkelerin barındırdığı kelebek türü sayılarını, İrlanda 28, İngiltere 55, Norveç 99, İsveç 107, Finlandiya 116, Portekiz 118 ve Polonya 151 tür olarak vermiştir.

Bu alışma Gaziantep ilinin; ağırlıklı olarak şahinbey ilçesinde ve diğer ilçelerinde farklı habitat ve ykseltelerinde yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda keleklerin direkt gözlem ve fotoğraf çekme yöntemi ile kanat altı ve üstü renklenmeleri, beneklenmeleri ve desenlemeleri dikkate alınarak tür teşhisi yapılmıştır.

Gaziantep ilinin genelinde bulunan keleklerin tür sayılarını tespit etmek ve antropolojik etmenleri ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışmanın bulgular kısmında türlerin isimleri, diğer kaynaklardaki isimleri, referansları, türün Gaziantep’te tespit edildiği ilçeler, türün bulunduğu yükselti aralığı, türün uçuş dönemleri yer almaktadır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Gaziantep ilinde kelebekler alanında daha önceden çok fazla detaylı bir şekilde çalışma yapılmamakla birlikte yine de kayda değer çalışmalar yapılarak çok sayıda kelebek türü tespit edilmiştir.

Durmaz ve Hüseyinoğlu 2009 yılında Journal of the Kansas Entomological Society adlı uluslararası hakemli dergide makale yayınlamışlardır. Bu makale ile Gaziantep'in İslâhiye İlçesinde tespit ettikleri Papilionidae familyasına ait 5 tür, Pieridae familyasına ait 13 tür, Lycaenidae familyasına ait 18 tür, Nymphalidae familyasına ait 28 tür ve Hesperidae familyasına ait 12 tür olmak üzere toplam 76 tür tespit etmişlerdir.

Hesselbarth ve ark 1995' de Türkiye'de 20 yıl süren kelebek araştırmaları yapmışlar ve Die Tagfalter der Türkei (DTDT) adında bir kitapta toplamışlardır. (Gül, 2019) 2009 yılında Koçak ve Kemal yayımladıkları makalede DTDT'de yer alan türlere ek olarak 3 tür eklemişlerdir. Bunlar Meliteae phobe, Boloria euphrosyne ve Lycaena tityrus' dur. (Gül, 2019)

2012'de Atay ve Yolcu yayımladıkları çalışmalarında, Polyommatus iphigenia, Coenonympha pamphilus ve Polyommatus bellargus olarak 3 tür bildirmişlerdir. (Gül, 2019)

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Arazi Çalışmaları

Eylül 2021 – Mayıs 2022 tarihleri arasında, her hafta bir veya iki gün olmak üzere toplamda 60 arazi çalışması yapılmıştır. 2021 yılının sonbahar mevsiminde 17, kış mevsiminde 15; 2022 yılının kış mevsiminde 11, ilkbahar mevsiminde 17 arazi çalışması yapılmıştır.

Kelebekler beslenirken, dürbün yardımıyla izlenmiş, fotoğrafları çekilmiş ve daha sonra listelenmiştir. Tanımı yapılamayan kelebek türleri daha sonra fotoğraflar üzerinden çalışma yapılarak tanımlanmıştır.

Kullanılan fotoğraf makinesi; Canon 70D, fotoğraf makinesi objektifi; Sigma 105 mm, dürbün; Nikon action 8x42'dir

3.2. Tür Tespit Çalışmaları

Arazi çalışmaları esnasında kelebeklerin çekilen fotoğrafları kontrol edilerek morfolojik özelliklerine göre tür ve cinsiyetleri tanımlanmıştır. Kanatlarda bulunan desen ve benekleri sayesinde, fotoğraflar üzerinden tür tanımlaması yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

Çalışmalar Gaziantep Hayvanat Bahçesi bünyesinde açılan Tropik Kelebek Bahçesi, Botanik Bahçesi, Alleben Gölet'i ve çeşitli yükseltilerdeki alanlar ile laboratuvar ortamında bulunan kelebekler gözlemlenerek ve fotoğrafları çekilerek bu çalışma yapılmıştır. Ayrıca daha önce bu alanda yapılan çalışmalardan da faydalanılmıştır.

4.1. Üstfamilya Papilionidae

4.1.1. Familya Papilionidae

Bu ailedeki kelebekler kanat deseni ve renkleri estetik olan büyük ve gösterişli kelebeklerdir. Dünyada yaklaşık olarak 200 türü bulunur.

Türkiye'de bilinen 12 türü, Gaziantep'te ise 6 türü vardır. Bu çalışmada, 6 tür de gözlenmiştir.

Zerynthia deyrollei (Step Fisto Kelebeği)

Zerynthia cerisyi (Orman Fisto Kelebeği)

Archon apollinus (Yalancı Apollo)

Parnassius mnemosyne (Dumanlı Apollo)

Iphiclides podalirius (Erik Kırlangıçkuyruk)

Papilio machaon (Kırlangıçkuyruk)

4.1.1.1 *Zerynthia deyrollei* (Step Fisto Kelebeği) (Oberthür, 1869)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *Zerynthia deyrollei* (Oberthür,1869), *obscurior* (Verity,1905), *subflava* (Schultz,1908), *charis* (Schultz,1908), *eisneri* (Bernardi,1970), *lycaoniae* (Koçak, 2009), *ochracea* (Verity,1905),

Referans: Oberthür, 1869

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Nurdağı, Oğuzeli.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat- Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1800m arasında uçar.

Şekil 4.1. *Zerynthia deyrollei* (Step Fisto Kelebeği)

4.1.1.2 *Zerynthia cerisyi* (Orman Fisto Kelebeği) (Godart, 1822)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *Zerynthia cerisyi* (Godart,1822), *martini* (Fruhstorfer,1906), *cypria* (Stichel,1907), *destrigata* (Schultz,1908), *caeca* (Sheljuzhko,1927), *sami* (Schmidt,1989), *kocaki* (Kuhna,1977).

Referans: Godart, 1822.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart – Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralđı: 0 – 1500 m arasında uçar.

Şekil 4.2. *Zerynthia cerisyi* (Orman Fisto Kelebeği)

4.1.1.3 *Archon apollinus* (Yalancı Apollo) (Herbit, 1789)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *annii* (Ondrias Kouts&Ouma- Petridou,1979), *pythius* (Esper,1805).

Referans: Herbit, 1789.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat – Mayıs ayları aralığı.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1500 m arasında uçar.

Şekil 4.3. *Archon apollinus* (Yalancı Apollo)

4.1.1.4 *Parnassius mnemosyne* (Dumanlı Apollo) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *P.m. nubilosus- subnubilosus* (Bryk,1914), *P.m. nubilosus-pseudonubilosus* (Bryk,1932), *P.m. caucasia- schweigeri* (Eisner,1966), *P.m. nubilosus -urartu* (Betti,1989).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Oğuzeli, Şchitkâmil, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs – Ağustos ayları aralığı

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m arasında uçar.

Şekil 4.4. *Parnassius mnemosyne* (Dumanlı Apollo) (Gül, 2019)

4.1.1.5 *Iphiclides podalirius* (Erik Kırlangıçkuyruk) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *podalirius* (Linnaeus,1758), *sinon* (Poda,1761), *flammeus* (Fourcroy,1785), *virgatus* (Butler,1895), *smyrnensis* (Eimer,1889) *valesiaca* (Verity,1911), *pseudopersica* (Rocci,1926).

Referans: Linnaeus, 1758

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Şchitkâmil, Nizip, Nurdağı, Oğuzeli.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart – Ekim ayları aralığı.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1500 m arasında uçarlar.

Şekil 4.5. *Iphiclides podalirius* (Erik Kırlangıçkuyruk)

4.1.1.6 *Papilio machaon* (Kırlangıçkuyruk) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *machaon* (Linnaeus,1758), *reginae* (Retzius,1783), *aurantiaca* (Speyer,1858)

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat – Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 300m arasında uçar.

Şekil 4.6. *Papilio machaon* (Kırlangıçkuyruk)

4.1.2. Familya Pieridae

Genellikle beyaz, sarı tonlarda ve açık renklerde olan kelebeklerdir. Türkiye’de sıklıkla görülen kelebeklerdir. Dünyada yaklaşık olarak 1100 türü bulunur.

Türkiye’de görülen 35 türün 11 türü Gaziantep’te yaygın olarak bu çalışmada gözlenmiştir.

Aporia crataegi (Alıç Kelebeği)
Leptidea sinapis (Narin Orman Beyazı)
Pieris rapae (Küçük Beyazmelek)
Pieris pseudorapae (Yalancı Beyazmelek)
Pieris brassicae (Büyük Beyazmelek)
Pontia edusa (Yeni Benekli Melek)
Anthocharis cardamines (Turuncu Süslü Kelebek)
Euchloe belemia (Akdeniz Öyklosu)
Euchloe ausonia (Dağ Öyklosu)
Colias crocea (Sarı Azamet)
Gonepteryx cleopatra (Kloepatra)

4.1.2.1 *Aporia crataegi* (Alıç Kelebeği) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *crataegi* (Linnaeus,1758), *basanius* (Fruhstorfer,1910) *nigronervosus* (Retzius,1783), *crataegiaugusta* (Verity,1937).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Nurdağı, Karkamış, Oğuzeli, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1000 m arasında uçar.

Şekil 4.7. *Aporia crataegi* (Alıç Kelebeği)

4.1.2.2 *Leptidea sinapis* (Narin Ormanbeyazı) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *sinapis* (Linnaeus,1758), *stabiarius* (Stauder,1914), *candidus* (Retzius,1783), *loti* (Rennie,1832), *nigrescens* (Verity,1919), *umbratica* (Trimoulet,1858), *sartha* (Rühl,1893), *lathyricana* (Verity,1952).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Nizip, Şehitkâmil

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Ekim ayları aralığı.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1800 m

Şekil 4.8. *Leptidea sinapis* (Narin Ormanbeyazı)

4.1.2.3 *Pieris rapae* (Küçük Beyazmelek) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *Rapae* (Linnaeus,1758), *nelo* (Bergsträßer,1780), *metra* (Stephens,1827)

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Nizip, İslâhiye, Nurdağı.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat- Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1800 m

Şekil 4.9. *Pieris rapae* (Küçük Beyazmelek)

4.1.2.4 *Pieris pseudorapae* (Yalancı Beyazmelek) (Verity, 1908)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *seudorapae* (Verity,1908).

Referans: Verity, 1908.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Oğuzeli, İslâhiye, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart – Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-2000 m.

Şekil 4.10. *Pieris pseudorapae* (Yalancı Beyazmelek) (Gül, 2019).

4.1.2.5 *Pieris brassicae* (Büyük Beyazmelek) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *brassicae* (Linnaeus,1758), *venata* (Verity,1908), *cyniphia* (Turati,1924).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri:  ubat- Aralık ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.11. *Pieris brassicae* (Büyük Beyazmelek) (G l, 2019).

4.1.2.6 *Pontia edusa* (Yeni Benekli Melek) (Fabricius, 1777)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *edusa* (Fabricius,1777), *bellidice* (Ochsenheimer,1808) *persica* (Bienert,1869).

Referans: Fabricius, 1777.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat – Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1500 m

Şekil 4.12. *Pontia edusa* (Yeni Benekli Melek) (Gül, 2019).

4.1.2.7 *Anthocharis cardamines* (Turuncu Süslü Kelebek) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *cardamines* (Linnaeus,1758), *hesperides* Newman,1894), *meridionalis* (Verity,1908).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart – Haziran ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1500 m.

Şekil 4.13. *Anthocharis cardamines* (Turuncu Süslü Kelebek)

4.1.2.8 *Euchloe belemia* (Akdeniz Öyklosu) (Esper, 1800)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *belemia* (Esper,1800), *glauce* (Freyer,1848).

Referans: Esper, 1800.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Nizip, Şehitkâmil, Oğuzeli.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat – Nisan ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.14. *Euchloe belemia* (Akdeniz Öyklosu)

4.1.2.9 *Euchloe ausonia* (Dağ Öyklosu) (Hübner, 1805)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *ausonia* (Hübner,1804), *marchandae* (Geyer,1832).

Referans: Hübner, 1805.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü

Türün Uçuş Dönemleri: Mart- Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1600 m.

Şekil 4.15. *Euchloe ausonia* (Dağ Öyklosu)

4.1.2.10 *Colias crocea* (Sarı Azamet) (Fourcroy, 1785)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *crocea* (Fourcroy,1785), *pyrenaica* (Groum-Grshimailo,1893).

Referans: Fourcroy, 1785.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat – Aralık ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1500 m.

Şekil 4.16. *Colias crocea* (Sarı Azamet)

4.1.2.11 *Gonepteryx cleopatra* (Kloepatra) (Linnaeus, 1767)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *balearica* (Bubacek,1920), *cleopatra* (Linnaeus,1767).

Referans: Linnaeus, 1767.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Oğuzeli, Karkamış, Nizip, Şehitkâmil.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1200 m.

Şekil 4.17. *Gonepteryx cleopatra* (Kloepatra)

4.1.3. Familia Lycaenidae

Tanımlaması en zor olan gruplardan biridir. 7 bine yakın türü bulunmaktadır. Türkiye’de yaklaşık 150 kadar türü mevcuttur. Bu çalışmada, Gaziantep’te 15 türü gözlenmiştir.

Türkiye’nin en küçük kelebeği olan, *Chilades trochylus* (Freyer, 1843) Mücevher kelebeği de gözlenmiştir.

Cigaritis acamas (Şeytancık)

Cigaritis cilissa (Akdeniz Şeytancığı)

Lycaena phlaeas (Benekli Bakır Kelebeği)

Lycaena tityrus (İsli Bakır Kelebeği)

Lycaena alciphron (Mor Bakır Kelebeği)

Lycaena thersamon (Küçük Ateş Kelebeği)

Satyrrium ilicis (Büyük Sevbene)

Satyrrium spini (Güzel Sevbene)

Lampides boeticus (Lampides)

Leptotes pirithous (Mavi Zebra)

Tarucus balkanicus (Balkan Kaplanı)

Chilades trochylus (Mücevher Kelebeği)

Glaucopsyche alexis (Karagözmavisi)

Polyommatus amandus (Çokgözlü Âmânda)

Polyommatus icarus (Çokgözlü Mavi)

4.1.3.1 *Cigaritis acamas* (Şeytancık) (Klug, 1834)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *acamas* (Klug,1834), *dueldueli* (Pfeiffer,1932), *obscurata* (Staudinger,1901), *düldüli* (Pfeiffer,1932).

Referans: Klug, 1834.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs – Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1650 m.

Şekil 4.18. *Cigaritis acamas* (Şeytancık)

4.1.3.2 Cigaritis cilissa (Akdeniz Seytancığı) (Lederer, 1861)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *cilissa* (Lederer,1861), *minima* (Staudinger,1901).

Referans: Lederer, 1861.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Nurdağı, Şhitkamil, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Haziran – Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 400 – 700 m.

Şekil 4.19. *Cigaritis cilissa* (Akdeniz Seytancığı) (Gül, 2019)

4.1.3.3 *Lycaena phlaeas* (Benekli Bakır Kelebeği) (Linnaeus, 1761)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *phlaeas* (Linnaeus,1761), *aestivus* (Zeller,1850), *virgaureae* (Fourcroy,1785), *eleus* (Fabricius,1798),

Referans: Linnaeus, 1761.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Nizip, Oğuzeli, Şehitkâmil.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs- Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1750 m.

Şekil 4.20. *Lycaena phlaeas* (Benekli Bakır Kelebeği)

4.1.3.4 *Lycaena tityrus* (İsli Bakır Kelebeği) (Poda, 1761)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *tityrus* (Poda,1761), *acrion* (Brünnich,1763), *orientalis* (Staudinger,1881).

Referans: Poda, 1761.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Nurdağı, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs- Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.21. *Lycaena tityrus* (İsli Bakır Kelebeği)

4.1.3.5 *Lycaena alciphron* (Mor Bakır Kelebeği) (Rottemburg, 1775)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *alciphron* (Rottemburg,1775), *lampetie* (Denis & Schiffermüller,1775)

Referans: Rottemburg, 1775.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 600-1300 m.

Şekil 4.22. *Lycaena alciphron* (Mor Bakır Kelebeği) (Gül, 2019).

4.1.3.6 *Lycaena thersamon* (Küçük Ateş Kelebeği) (Esper, 1784)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *hyllus* (Cramer,1775), *omphale* (Klug,1834), *persica* (Bienert,1870).

Referans: Esper, 1784.

Türün Gaziantep'te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1600 m.

Şekil 4.23. *Lycaena thersamon* (Küçük Ateş Kelebeği)

4.1.3.7 *Satyrium ilicis* (Büyük Sevbeni) (Esper, 1779)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *Papilio ilicis* (Esper, 1779), *Thecla syra* (Pfeiffer, 1932), *Thecla caudatula* (Zeller, 1847), *Satyrium cilicica* (Holtz, 1897).

Referans: Esper, 1779

Türün Gaziantep'te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs-Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.24. *Satyrium ilicis* (Büyük Sevbeni) (G l, 2019).

4.1.3.8 *Satyrrium spini* (Güzel Sevbeni) (Fabricius, 1787)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *spini* (Denis & Schiffermüller,1775), *lynceus* (Esper,1779), *spini* (Fabricius,1787).

Referans: Fabricius, 1787.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Şehitkâmil.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan- Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-2000 m.

Şekil 4.25. *Satyrrium spini* (Güzel Sevbeni) (Gül, 2019).

4.1.3.9 *Lampides boeticus* (Lampides) (Hübner, 1819)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *boeticus* (Linnaeus,1767), *pisorum* (Fourcroy,1785), *damoetes* (Fabricius,1775), *coluteae* (Fuessly,1775).

Referans: Hübner, 1819

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1250 m.

Şekil 4.26. *Lampides boeticus* (Lampides)

4.1.3.10 *Leptotes pirithous* (Mavi Zebra) (Linnaeus, 1767)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *pirithous* (Linnaeus,1767), *tetrica* (Sagarra,1925), *telicanus* (Lang,1789).

Referans: Linnaeus, 1767.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart-Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1250 m.

Şekil 4.27. *Leptotes pirithous* (Mavi Zebra)

4.1.3.11 *Tarucus balkanicus* (Balkan Kaplanı) (Freyer, 1844)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *balkanicus* (Freyer,1843).

Referans: Freyer, 1844.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Şchitkâmil, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart- Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1000 m.

Şekil 4.28. *Tarucus balkanicus* (Balkan Kaplanı) (Gül,2019).

4.1.3.12 *Chilades trochylus* (Mücevher Kelebeği) (Freyer, 1843)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *trochylus* (Freyer,1843), *parva* (Murray,1874), *trochilus* (Herrich-Schäffer,1845), *persa* (Bytinski-Salz & Brandt,1937), *supraradiata* (Wagner,1931).

Referans: Freyer, 1843.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart- Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1000 m.

Şekil 4.29. *Chilades trochylus* (Mücevher Kelebeği)

4.1.3.13 *Glaucopsyche alexis* (Karagözmavisi) (Poda, 1761)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *alexis* (Poda,1761), *insulicola* (Turati & Fiori,1930), *sublugens* (Strand,1909), *mironi* (Coutsis,1976).

Referans: Poda, 1761.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart- Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.30. *Glaucopsyche alexis* (Karagözmavisi)

4.1.3.14 *Polyommatus amandus* (Çokgözlü Amanda) (Schneider, 1792)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *icarius* (Esper,1789), *amandus* (Schneider,1792).

Referans: Schneider, 1792.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs -Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1200 m.

Şekil 4.31. *Polyommatus amandus* (Çokgözlü Âmânda) (Gül, 2019).

4.1.3.15 *Polyommatus icarus* (Çokgözlü Mavi) (Rottemburg, 1775)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *argus* (Poda, 1761), *icarus* (Rottemburg, 1775), *alexis* (Scopoli, 1763), *thetis* (Esper, 1777), *fusciolus* (Fourcroy, 1785), *candaon* (Bergsträßer, 1779), *icarinus* (Scriba, 1795), *oceanus* (Bergsträßer, 1779).

Referans: Rottemburg, 1775.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan- Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1000 m.

Şekil 4.32. *Polyommatus icarus* (Çokgözlü Mavi)

4.1.4. Familya Nymphalidae

Altı bine yakın tür içeren bu ailenin, Türkiye’ de 150 kadar türü bulunmaktadır. Bu çalışmada Gaziantep’te familyanın 9 türüne rastlanmıştır.

Limnitis reducta (Akdeniz Hanımeli Kelebeği)

Vanessa atalanta (Atalanta)

Vanessa cardui (Diken Kelebeği)

Polygonia c-album (Yırtık Pırtık)

Melitaea cinxia (İparhan)

Melitaea collina (Hataylı İparhan)

Melitaea didyma (Benekli İparhan)

Argynnis pandora (Bahadır)

Issoria lathonia (İspanyol Kraliçesi)

4.1.4.1 *Limenitis reducta* (Akdeniz Hanımeli Kelebeği) (Staudinger, 1901)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *reduct* (Staudinger,1901).

Referans: Staudinger, 1901.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan- Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1200 m.

Şekil 4.33. *Limenitis reducta* (Akdeniz Hanımeli Kelebeği)

4.1.4.2 *Vanessa atalanta* (Atalanta) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *atalanta* (Linnaeus,1758), *italica* (Stichel,1900), *amiralis* (Retzius,1783).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Nurdağı, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Şubat-Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.34. *Vanessa atalanta* (Atalanta)

4.1.4.3 *Vanessa cardui* (Diken Kelebeği) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *cardui* (Linnaeus,1758), *kershawi* 8McCoy,1868), *carduelis* (Cramer,1775), *pallida* (Schoyen,1881), *elymi* (Rambur,1829), *universa* (Verity,1919), *takesakiana* (Kato,1921).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Ocak- Aralık ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralđı: 0-1500 m.

Şekil 4.35. *Vanessa cardui* (Diken Kelebeği)

4.1.4.4 *Polygonia c-album* (Yırtık Pırtık) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *c-album* (Linnaeus,1758), *g-album* (Fourcroy,1785).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye, Şchitkâmil.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart- Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1000 m.

Şekil 4.36. *Polygonia c-album* (Yırtık Pırtık) (Gül, 2019).

4.1.4.5 *Melitaea cinxia* (İparhan) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *cinxia* (Linnaeus,1758), *abacus* (Retzius,1783), *fulla* (Quensel,1791).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep'te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Şehitkâmil.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.37. *Melitaea cinxia* (İparhan)

4.1.4.6 *Melitaea collina* (Hataylı İparhan) (Lederer, 1861)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *collina* (Lederer,1861).

Referans: Lederer, 1861.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Şehitkâmil, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Haziran ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1600 m.

Şekil 4.38. *Melitaea collina* (Hataylı İparhan) (Gül, 2019).

4.1.4.7 *Melitaea didyma* (Benekli İparhan) (Esper, 1778)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *didyma* (Esper,1779), *armoricana* (Oberthür,1909).

Referans: Esper, 1778.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart – Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.39. *Melitaea didyma* (Benekli İparhan)

4.1.4.8 *Argynnis pandora* (Bahadır) (Denis & Schiffermüller, 1775)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *pandora* (Schiffermüller, 1775), *maja* (Cramer, 1775).

Referans: Denis & Schiffermüller, 1775.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Şehitkâmil, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs- Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 50-1500 m.

Şekil 4.40. *Argynnis pandora* (Bahadır)

4.1.4.9 *Issoria lathonia* (İspanyol Kraliçesi) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *lathonia* (Linnaeus,1758), *florens* (Verity,1916), *hungarica* (Aigner-Abafi,1906), *attenuata* (Sagarra,1926).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart – Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1700 m.

Şekil 4.41. *Issoria lathonia* (İspanyol Kraliçesi)

4.1.5. Familya Satyridae

Koyu kahverengi tonların fazla olduğu bazen turuncu ve kısmen beyaz renklerin de kanatlarda desen ve benekler olarak görüldüğü kelebeklerdir. Dünyada yaklaşık olarak 2400 türü bulunur.

Türkiye de tespit edilen 81 tür mevcuttur. Bu çalışmada, Gaziantep'te familyanın 5 türü gözlenmiştir.

Lasiommata megera (Küçük Esmer Boncuk)

Lasiommata maera (Esmer Boncuk)

Maniola telmessia (Doğu Çayır Esmeri)

Hyponephele lupina (Esmer Peri)

Brintesia circe (Karamurat)

4.1.5.1 *Lasiommata megera* (Küçük Esmerboncuk) (Linnaeus, 1767)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *megera* (Linnaeus, 1767), *ocellator* (Verity, 1923), *caledonia* (Verity, 1911), *alticola* (Verity, 1911), *infrapallens* (Verity, 1922).

Referans: Linnaeus, 1767.

Türün Gaziantep'te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Nizip, Şehitkâmil, Oğuzeli, Yavuzeli, Karkamış.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart- Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-2000 m.

Şekil 4.42. *Lasiommata megera* (Küçük Esmerboncuk)

4.1.5.2 *Lasiommata maera* (Esmer Boncuk) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *maera* (Linnaeus, 1758), *monotonia* (Schilde, 1885), *pandion* (Poda, 1761), *maja* (Fuchs, 1873), *crimea* (Bang-Haas, 1907).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart-Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1500 m.

Şekil 4.43. *Lasiommata maera* (Esmer Boncuk)

4.1.5.3 *Maniola telmessia* (Doğu Çayır Esmeri) (Zeller, 1847)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *telmessia* (Zeller, 1847), *maniolides* (Le Cerf,1912), *pallesens* (Butler, 1868), *marenigrans* (Verity,1938), *oreas* (Le Cerf,1912).

Referans: Zeller, 1847.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Tümü.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1000 m.

Şekil 4.44. *Maniola telmessia* (Doğu Çayır Esmeri)

4.1.5.4 *Hyponephele lupina* (Esmer Peri) (Costa, 1836)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *lupina* (Costa, 1836).

Referans: Costa, 1836.

Türün Gaziantep'te Tespit Edildiği İlçeler: Nizip, Şahinbey, Oğuzeli, Karkamış.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs – Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0-1600 m.

Şekil 4.45. *Hyponephele lupina* (Esmer Peri)

4.1.5.5 *Brintesia circe* (Karamurat) (Fabricius, 1775)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *circe* (Fabricius, 1775), *maga* (Fruhstorfer, 1909), *proserpina* (Denis & Schiffermüller, 1775), *venefica* (Fruhstorfer, 1909)

Referans: Fabricius, 1775.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Oğuzeli, Nizip.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs – Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 1500 – 2000 m.

Şekil 4.46. *Brintesia circe* (Karamurat)

4.2. Üstfamilya Hesperidae

4.2.1. Familya Hesperidae

Boyutları küçük ve çok hızlı hareket ederler. Bu sebeple zıplıyormuş gibi göründükleri için Zıpzıplar adını alırlar ve genellikle koyu renkli kelebeklerdir. Yaklaşık 3500 türü bulunur ve bu türlerin 10 tanesi bu çalışmada tespit edilmiştir.

Erynnis tages (Paslı Zıpzıp)

Carcharodus alceae (Hatmi Zıpzıp)

Carcharodus orientalis (Şark Zıpzıpı)

Spialia orbifer (Kızıl Zıpzıp)

Muschampia nomas (Suriye Zıpzıpı)

Pyrgus serratulae (Zeytuni Zıpzıp)

Pyrgus melotis (Ege Zıpzıpı)

Gegenes pumilio (Cüce Zıpzıp)

Thymelicus sylvestris (Sarıantenneli Zıpzıp)

Thymelicus hyrax (Levantin Zıpzıpı)

4.2.1.1 *Erynnis tages* (Paslı Zıpızp) (Linnaeus, 1758)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *tages* (Linnaeus, 1758), *geryon* (Rottemburg, 1775), *morio* (Scopoli, 1763).

Referans: Linnaeus, 1758.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Şehitkâmil, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan – Haziran ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1800 m.

Şekil 4.47. *Erynnis tages* (Paslı Zıpızp) (Gül, 2019).

4.2.1.2 *Carcharodus alceae* (Hatmi Zıpzıp) (Esper, 1780)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *alceae* (Esper,1780), *magnaustalis* (Verity, 1924), *malvae* (Hufnagel, 1766), *malvarum* (Hoffmannsegg, 1804).

Referans: Esper, 1780.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mart-Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1500 m.

Şekil 4.48. *Carcharodus alceae* (Hatmi Zıpzıp)

4.2.1.3 *Carcharodus orientalis* (Şark Zıpzıpı) (Reverdin, 1913)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *orientalis* (Reverdin, 1913), *postorientalis* (Verity, 1928), *centralanatolica* (Pfeiffer, 1927), *maccabaeus* (Hemming, 1932).

Referans: Reverdin, 1913.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs-Eylül ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m.

Şekil 4.49. *Carcharodus orientalis* (Şark Zıpzıpı) (Gül, 2019).

4.2.1.4 *Spialia orbifer* (Kızıl Zıpzıp) (Hübner, 1823)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *orbifer* (Hübner, 1823), *tesselloides* (Herrich-Schäffer, 1845).

Referans: Hübner, 1823.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Ekim ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m.

Şekil 4.50. *Spialia orbifer* (Kızıl Zıpzıp) (Gül, 2019).

4.2.1.5 *Muschampia nomas* (Suriye Zıpzıpı) (Hübner, 1802)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *tessellum* (Hübner, 1802), *mazzola* (Ochsenheimer, 1816).

Referans: Hübner, 1802

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1000 m.

Şekil 4.51. *Muschampia nomas* (Suriye Zıpzıpı) (Gül, 2019).

4.2.1.6 *Pyrgus serratulae* (Zeytuni Zıpızıp) (Rambur, 1839)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *serratulae* (Rambur, 1839), *occidentalis* (Lucas, 1910), *planorum* (Verity, 1925), *arvernensis* (Picard, 1948).

Referans: Rambur, 1839.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m.

Şekil 4.52. *Pyrgus serratulae* (Zeytuni Zıpızıp) (Gül, 2019).

4.2.1.7 *Pyrgus melotis* (Ege Zıpzııı) (Duponchel, 1834)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *jordana* (Hemming,1932), *melotis* (Duponchel,1834).

Referans: Duponchel, 1834.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Nisan-Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m.

Şekil 4.53. *Pyrgus melotis* (Ege Zıpzııı)

4.2.1.8 *Gegenes pumilio* (Cüce Zıpızp) (Hoffmannsegg, 1804)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *pumilio* (Hoffmannsegg, 1804), *monochroa* (Rebel, 1907), *lefebvrui* (Rambur, 1842).

Referans: Hoffmannsegg, 1804.

Türün Gaziantep'te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Ocak-Kasım ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m.

Şekil 4.54. *Gegenes pumilio* (Cüce Zıpızp)

4.2.1.9 *Thymelicus sylvestris* (Sarıantenli Zıpzıp) (Poda, 1761)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *sylvestris* (Poda, 1761), *obscura* (Verity, 1905), *flava* (Brünnich, 1763), *thauwas* (Hufnagel, 1766).

Referans: Poda, 1761.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Şehitkâmil, İslâhiye.

Türün Uçuş Dönemleri: Mayıs–Ağustos ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 2000 m.

Şekil 4.55. *Thymelicus sylvestris* (Sarıantenli Zıpzıp) (Gül, 2019).

4.2.1.10 *Thymelicus hyrax* (Levantin Zıpzıpı) (Lederer, 1861)

Diğer Kaynaklardaki İsimleri: *hyrax* (Lederer,1861).

Referans: Lederer, 1861.

Türün Gaziantep’te Tespit Edildiği İlçeler: Şahinbey, Nurdağı, İslâhiye, Şehitkâmil.

Türün Uçuş Dönemleri: Haziran – Temmuz ayları arası.

Türün Bulunduğu Yükselti Aralığı: 0 – 1700 m.

Şekil 4.56. *Thymelicus hyrax* (Levantin Zıpzıpı) (Gül, 2019).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Avrupa ülkelerinde bulunan kelebek türü sayısından daha fazla sayıda kelebek türü, Gaziantep ili ve sınırları içerisinde tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalar neticesinde, Papilionidae (6), Pieridae (11), Lycaenidae (15), Nymphalidae (9), Satyridae (5), Hesperidae (10) familyalarına ait toplam 56 tür belirlenmiştir. Ayrıca 2 türün de tehlikede olduğu saptamıştır. Lycaenidae familyasına ait olan *Cigaritis cilissa* (Akdeniz Şeytancığı) “Tehlikede” (EN), Pieridae familyasına ait *Euchloe belemia* (Akdeniz öyklosu) (NA) tespit edilmiştir. Ayrıca *Satyrus ferulus* (Haşmetli Piri Reis) Antakya (Kızıldağ) dışında Gaziantep’te gözlenmiştir.

Durmaz ve Hüseyinoğlu’nun 2009 yılında Gaziantep’in İslâhiye İlçesinde tespit ettikleri 5 familyaya ait 42 tür, çalışma alanımız olan Şahinbey ilçesinde tespit edilen türler içerisinde ortak olarak yer almıştır. Bunlar;

Papilionidae familyasına ait 5 tür:

Zerynthia deyrollei (Step fisto kelebeğı), *Zerynthia cerisyi* (Orman fisto kelebeğı), *Archon apollinus* (Yalancı apollo), *Iphiclides podalirius* (Erik kırlangıçkuyruk), *Papilio machaon* (Kırlangıçkuyruk),

Pieridae familyasına ait 9 tür:

Aporia crataegi (Alıç kelebeğı), *Pieris rapae* (Küçük beyazmelek), *Pieris pseudorapae* (Yalancı beyazmelek), *Pieris brassicae* (Büyük beyazmelek), *Pontia edusa* (Yeni benekli melek), *Anthocharis cardamines* (Turuncu süslü kelebek), *Euchloe ausonia* (Dağ öyklosu), *Colias crocea* (Sarı azamet), *Gonepteryx cleopatra* (Kloepatra),

Lycaenidae familyasına ait 12 tür:

Cigaritis acamas (Şeytancık), *Lycaena phlaeas* (Benekli bakır kelebeğı), *Lycaena tityrus* (İsli bakır kelebeğı), *Lycaena thersamon* (Küçük ateş kelebeğı), *Satyrus ilicis* (Büyük sevbeni), *Lampides boeticus* (Lampides), *Leptotes pirithous* (Mavi zebra), *Tarucus balkanicus* (Balkan kaplanı), *Chilades trochylus* (Mücevher kelebeğı), *Glaucopsyche alexis* (Karagözmavisi), *Polyommatus amandus* (Çokgözlü Âmanda), *Polyommatus icarus* (Çokgözlü mavi).

Nymphalidae familyasına ait 8 tür:

Limenitis reducta (Akdeniz hanımeli kelebeğı), *Vanessa atalanta* (Atalanta), *Vanessa cardui* (Diken kelebeğı), *Polygonia c-album* (Yırtık pırtık), *Melitaea collina* (Hataylı

iparhan), *Melitaea didyma* (Benekli iparhan), *Argynnis pandora* (Bahadır), *Issoria lathonia* (İspanyol kraliçesi).

Hesperiidae familyasına ait 8 tür:

Erynnis tages (Paslı zıpzıp), *Carcharodus alceae* (Hatmi zıpzıp), *Carcharodus orientalis* (Şark Zıpzıpı), *Spialia orbifer* (Kızıl zıpzıp), *Pyrgus melotis* (Ege zıpzıpı), *Gegenes pumilio* (Cüce Zıpzıp), *Thymelicus sylvestris* (Sarıantenneli Zıpzıp), *Thymelicus hyrax* (Levantin Zıpzıpı).

Durmaz ve Hüseyinoğlu'nun 2009 yılında Gaziantep'in İslâhiye İlçesinde tespit ettikleri tür sayıları bu çalışmada elde edilen tür sayılarından daha fazladır. Bunun sebebi de İslâhiye ilçesinin Amanos dağlarına olan yakınlığı nedeniyle sürekli yağış alması ve bu yüzden bitki çeşitliliğinin fazla olması, ayrıca Şahinbey ilçesine göre hava kirliliğinin nispeten daha az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Gül (2019)'a göre daha önce yapılan çalışmalarda yalnızca Antakya Erzincan ilçesinde gözlenen bazı türler *Polyommatus amandus* (Çokgözlü Âmanda), *Pyrgus serratulae* (Zeytuni zıpzıp), *Pyrgus melotis* (Ege zıpzıpı) Gaziantep ilinde de tespit edilmiştir.

Tespit edilen kelebek türlerinin hepsi çalışma alanım olan Şahinbey ilçesinde tespit edilmiştir. Bunun dışında Gaziantep'in diğer ilçelerinde de tespit edilen kelebek türlerinin büyük bir kısmı görülmüştür.

Yapılan çalışmalar neticesinde Gaziantep ilinde sanayinin gelişmesi ile beraber meydana gelen yoğun hava kirliliği kelebeklerin yaşam alanlarını kısıtlamakta ve türlerinin yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır. Bunun dışında; düzensiz yapılaşma (kontROLSÜZ ve kaçak yapılaşma), tarım arazilerini imara açma, bilinçsiz tarım ilaçları kullanma, aşırı otlatma, çöp ve moloz dökme, anız yakma, orman yangınları vb. nedenlerin de kelebekler üzerinde olumsuz sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir. Kelebek popülasyonlarında meydana gelebilecek azalmanın önüne geçmek için bütün vatandaşlar bilinçlendirilmeli ve bu tür olumsuz durumların yaşanmaması için gerekli kamu kurumları ile iş birliği yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2022. Vikipedi, özgür ansiklopedi. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kelebek> (Erişim Tarihi: 03.05.2022)
- Atay, E., Cebeci Z., Çelik M. ve Sarıgül T., 2017. **Saimbeyli Kelebekleri**. Ulusoy Ofset Matbaacılık, Adana, 171 sayfa.
- Atay, E. ve Cebeci, Z., 2020. Contribution to the Butterfly Diversity of Saimbeyli District (Adana, Türkiye) and Their Conservation Status. **Fresenius Environmental Bulletin**, cilt.29, (s. 4151-4162).
- Atay, E., Atahan, A., Gül, M., Kılıç, U., 2013. Hatay'da Kelebek Gözlem Çalışmalarının Değerlendirilmesi, **Karadeniz Fen Bilimleri dergisi**. 3(9),17-33.
- Demirsoy, A., 2013. **Yaşamın Temel Kuralları, Omurgasızlar/Böcekler Entomoloji**. Cilt II, Kısım I, 941 sayfa.
- Dumont, D., 1998. Une nouvelle escepe de Lyceanidae du sud de la Turqui. *Polyommatus, bollandin.sp. Linneana Belgica*, **Pars XVI**, 8: 335-338.
- Durmaz, M. and Hüseyinoğlu, Y., 2009. Journal of the Kansas Entomological Society **Kansas Entomoloji Derneği Dergisi**, (s. 105-107).
- Gül, M., Atahan, M., 2018. **Hatay'ın Kelebekleri**. 72 yayın, 1-179. Ankara, Türkiye.
- Gül, G., 2019. Hatay ili Papilionidae ve Hesperidae (Lepidoptera) ekolojisi ve faunası. **Ecology and fauna of Lepidoptera in Hatay province**.
- Karaçetin, E. and Welch, H. J., 2011. **Türkiye'deki Kelebeklerin Kırmızı Kitabı**. Doğa Koruma Merkezi, Ankara, Türkiye.
- Koçak, A.Ö. and Kemal, M., 2006. Checklist of the Lepidoptera of Turkey. **Centre for Entomological Studies, Ankara**, 1: 1-196.
- Koçak, A.Ö. and Kemal, M., 2007. Revised and annotated checklist of the Lepidoptera of Turkey. **Centre for Entomological Studies Ankara**, 8: 1-150.
- Koçak, A.Ö. and Kemal, M., 2009. Revised checklist of the Lepidoptera of Turkey. **Centre for Entomological Studies Ankara**, 17: 1-150.
- Okyar, Z., Aktaç, N., 2013. Türkiye Lepidoptera faunası için iki yeni tür: *Calastigia corydalarid* (Graeser, 1888) (Lepidoptera: Geometridae); *Catocala sponsa* (Linnaeus, 1767) (Lepidoptera: Noctuidae). **Türkiye Entomoloji Dergisi**, 21 (4), 275-282
- Sözen, M., 2013. **Kelebekler; Doğanın Sessiz Kanatları**. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, (s. 1-20).
- Tshikolovets, V., 2011. **Butterflies of Europe and Mediteranean Area**. Tshikolovets Publications, Pardubice, Czech Republic.